

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

שירת זלדה על התנ"ך - בין חתרנות למסורת (שיעור מס' 146)

ד"ר רחל עופר (oferachel@gmail.com)

מפיבושת

עיניך המרצדות
צפרים קטנות יונקות דבש.

כאשר בכית
המלך לא שמע.

כאשר נפלת
העולם לא חזר לתהו ובהו.

מפיבושת, חלמת
על ידידות תמיכה יותר.

מאסת בחכמת הנחש הקדמוני,
בנו של יהונתן.

עם סבי

כאברהם אבינו
שבלילה ספר מזלות,
שקרא אל בוראו
מתוך הכבשן,
שאת בנו עקד -
היה סבי.
אותה אמונה שלמה
בתוך השלהבת,
ואותו מבט טלול
וזמן רד-גלים.
בחזיץ ירד השלג,
בחזיץ שאגו:
אין דין ואין דין.
ובחזרו הסדוק, המגפץ
שרו כרובים
על ירושלים של מעלה.

כלימה רחוקה

אני אסירת תודה לעלה ירקרק -
כי עלה הוא
ד

שמושכת נפשי מן התהום
בחבה פשוטה משיית
בלי פסק-דין על חיי,
כי עלה הוא ספור מדהים
של רעננות של תחית המתים.
אך חלקי עם אדם
ולפני אדם עם יצר הבגידה
שבו
אפתח ממגורות השמי
אחשף כאבי.

לתונת הציצים הנוכלים
ולעצבות של חיתו ארץ
עונים רק חושי,
נפשי עומדת על כוכב אחר
היא עונה לאימה של ילוד-אשה,
לכלמה רחוקה.
על כן עלבנו של מפיבושת
מרעיל את קרבי

וכאשר הוא נכנס

בערב שבת בדמדומים
בחיוך נבוך
ועינים תועות,
אמרתי:

מפיבושת נסיכי הזרוק,
המלך טוען
כי אין בנו זיק של הומור
כי לא הבנו כונתו.

קידוש

הלל לסבי
בקרדמי אש נפו
הלם במצוק,
במלי הקדוש הקיש,
שער פתח בלב הדני
למרחב משתרע אל-סוף שנות קיום,
פסיל וכימה בבור עני
העזו לארץ
ותוככי ענות אבל
יין שתה
לכבוד מסעם הזורת.
את לבנו הוציא מן האפל
אל גדלח השבת,
מבהו יאושם
אל חג ידידות,
רצה עם הרים ויערות
עם אילות השדה וצפרי עזו.

והלל למלים הקדושות
שהגן אחיות קטנות
לערב הרך,
וקמוהו תדענה לפתח
דלתות
אל פנים האני
ואלף שעריי,
עד כי זרם נפשי
זה החי הנפשי
יתערב בזרמו של היקום.

כציץ העמקים

הלומת געגועים

חבצלת-השרון

קרבי, לבי, נפשי -
 יוצאים אל נוחם החבצלת.
 נשימת האשר
 משוש החולות.
 הנה היא עולה אלי מן השטח
 מן הריק
 מאין אפק.
 פורחת בכנפיה הלבנות.
 שוב העולם ממשות מלששת
 מזל עליון
 בעל-קדשה נדאי.

אם נשמתך חסרת פניות
 כציץ העמקים
 תגיע אל לב הדברים
 בקפיצת הדרך
 תגיע אל לב הדברים.

אם נשמתך חסרת פניות
 כציץ העמקים
 תגיע אל לב העולם
 תגיע לשער
 שאין לו גג.

אם נשמתך חסרת פניות
 כציץ העמקים
 יביא לך הצדיק הפוסע
 מפתח סודי:
 יביא לך ר' לייב שרה'ס
 מפתח קדוש
 לאור הברקים
 ולמערבל הסופות.

אם נשמתך חסרת פניות
 כציץ העמקים
 לא תטבע בחשך
 עד השרש,
 לא תטבע בעכשו
 עד הנקדה הפנימית.

ידידות

שושנה שעלים לה כתמים
 חצתה את אימת המרחק
 שבין קיומה הצמחי
 לדם קיומי
 להיות ידידת לבי.
 שושנה חרישית בקטיפה
 בסומכי נפשי,
 יחד נפיט פיוטים
 בארמון המר
 שבלב האין,
 יחד נחלם.
 שושנה שעלים לה כתמים
 מוחה את דמעותי.

השמש האירה ענף לח

השמש האירה ענף לח
 ועלים של זהב צדו
 האישונים;
 עלי הזהב שנסעו
 לילה ניום
 בתוך דם לבי,
 שנו תבניתם.

וכאשר הגיעו
 עד הנשמה
 עד בדידותה,
 הפכו לאותות רחוקים
 של אור,
 לרמזים משמים
 מופתים עתיקים.

הלומת געגועים
 לקרבת-נפש בלי פניות
 ספרתי לרוח
 שזרק קר אל פני וברח
 כמה עדינות כמה חסות
 כמה עצה יש במלה את.

וכמה קנאה! לחש
 יוסף הצדיק
 שאחיו זרקוהו לבור.

נדמתני מיפיו.
 אף לא בכח היפי
 הקיצה בנפשי הנקדה
 הפנימית.
 זכרתי חקמתו -
 אף לא בכח הבינה
 האירה תקנה
 שהיא למעלה מכחו
 של אדם.

ואמרת:
 איזו גדלות לשיר פלאף יה
 כמו ששרו חיי החולם
 והדלקתי נר של תודה
 שיוסף יצא יפה כשחר
 מבזיון הבור -
 ששכלו הנכבד מעלבון
 הסכים להיות שוב חכם
 שב להבין האותות -
 ששנאתם

לא השכיחה ממנו
 את שפת המולות -
 כי אצלי מדי צער
 ננעלים היכלות
 ולפעמים נסגרות אפלו חצרות
 של תקופות השנה.

כאשר יצאתי
 בעולם היה בקר
 וזמיר עמד בתוך עציץ
 ואכל עשבים.
 רציתי לספר לו
 כל הדברים, אך הוא שכח
 שאל אחד בראשו
 ולא הבין.

הימים הבודעים

הימים הבודעים, המעופפים
כאשר ברחמי מחבת החפצים,
כאשר נשכתי -
זיו הצלים
יפי הגנונים
יתר לזמנות וכבוד
משכיחים את טעם השמים
סותמים את הבארות.

הימים הבודעים
כאשר שרו הנשמות:
למות כמו בני אהרן
בהקריבוך אש לאלהים -
נעלה מבית נחמד
נעלה מגפן של זהב.

אינני אוהבת את כל העצים
שנה -
נפשי מידדת עם עץ אגס
חולה.
הכל נע משנה את מקומו
אני והוא נטועים
בהצר שתקועה בחלל
ותחתיה בור חשוף.
(בתו המענה של דוד המלך
רוצה בתוכו למות
לילה לילה
כי אלפי שנים אינו סוץ
לחרפתה.)
כן זו אותה החצר
אך בלי הפנים אשר אהבתי.
באותה חצר אעמד מול עץ
שקרב קצו
נפלה עטרת רענונותו
ופרות שלו אשר היו מתוקים
היו בשמים,
ועשו את הנפש
עליזה וכת חורין,
הם כמו מערות חומות
מלאות נחשים קטנים.
אך כל הצער הזה
הוא של לילות שקטים.
ביום אף ה'
אינני מבקשת עליו רחמים
אינני מבקשת עליו
כי נפשי מסלקת מן הצמחים.

והלא יסרני כל כך
עץ אפרסק קטן
שגדלתי בדלי,
כאשר נרמס
על סף ליל דין.

גשם שיורד בהרי השמש

גשם שיורד בהרי השמש
הופך גנה זנוקה מלאה עצבות
לשיר המים
לעלים מתהוללים מקפצים.
סרה מעלי רוח הרעה:

פרות קטנים גדושים חלומות על נחלי
דבש וספר
קוראים בשמי.
כדמות כתר על כל פרי עטרת פרידה
של פרת.

ענו מצור במי זהב
טובו של יהונתן,
מוציא ממטמוניו הגבוהים
זיו מליה של המואבית
לזו שנעשתה שירי שירים.

עץ האגס בלי את בגני
בלי אח במטר
בלי אח בלב התמורה
בלי אח באור הנה המיחה.

בגנה קטנה מזהירה בגשם
נחה נפשי שעיפה להורגים.

בגלגול האחרון

חשכתי שבגלגול האחרון
הנדידות היא בלי כשפים בלי שדים
בלי שמשות ובלי ירחים.
שלחכה האחרונה יש גנו
של טל.

חשכתי שהלב נח לו
על הר גבוה

בצל שיחה חרישית
שמפליגה למרחקים
שמחליפה צורות
ונמונה בענו.

שכחתי שלבי אסיר כאב
ובושות מרחם משחר
שכחתי את כל הנזקות
שמנפשים באו אל קרבי.

ורציתי לגור מן התרדות
עגול של שקט
שישחקו בתוכו טהר
השמים.

ואהיה כצפור.
ואהיה כצפור.

שכחתי שגם הנביא
בכה

אפלו השרף מענתות
בכה.

השמים לא השכיחו ממנו
את העלבונות

לא השכיחו ממנו ערגות אנוש.
נהי געגועים עד לאין מרפא
רועד עוד בחלל.

קולות הילדים שמשחקים
ברחובי

המלת בלי הרקב

קריאות מוכרי הפרות

וקוני בלי הנחשת

אינם מחרישים נהי רחוק רחוק
נדק פחוט.

הירח מלמד תנ"ך

כי האור שעשועי

כאשר אתה יושב כמלך בשכי
ומביט דומם על הרחוב הסלעי
גואה מתיקות בלבי המזלל
כאשר אתה מביט על הנר
העובר שם לאטו,
מסערת אביט באור
מסתגן מבעד לעלים של עץ האגס
כי האור שעשועי.

כאשר אינך עמדי
כאשר הבית ריק
משוטטת נפשי בחלל
מנתקת מן המזל ששמו ארץ
מנתקת מן האויר השוחק
מנתקת ממיים ועינות
מנתקת מן ההרים ויפי האילנות
מנתקת מחם החיות
מנתקת מקו העופות
מנתקת מהכל פי אדם
מנתקת מן האותיות.
תמהה אני כי שני אנשי החללית
לא ראו על פני הישימון הזוגי
של הלכנה
את צלו של הנביא יונה,
כי רק לב שננטש את העולם
שמת כף לידדות הקרקיון
רק לב שרוי בישימון
מאשר בארח כזה
בחכה האלקת של עלים
ומבקש למות

כאשר מתים צמחים
אשר לא זרע.

יונה הנביא שדרכו אל אלהים
מלאה בריחות
בתוך מים זועמים
בקש עליה רחמים
ועלי
ועל כל הטובעים.

הירח מלמד תנ"ך.
רקפת פלגית נהר
מקשיבים בשמחה.
רק הילדה בוכה.

פלגית את בכנה לא תשמע,
פלגית לוקטת בתורה,
פלגית בוערת בפסוק.
רקפת לבכי לא תקשיב
רקפת מתעלפת
ממתיקות הסוד.
ההר את בכנה לא ישמע,
ההר שקע
במחשבות.

אך הנה בא
הרוח הרך המבשם,
לחת כבוד לתקנה,
לשיר כל לב פרוש מעופף,
ציד נלחב,
הנשוא אל קצוני זם.

אל תרחק

המנחמים באים אל הקצר
החיצונה
עומדים על יד השער
אשר פניו אל גיא צלמנת
ואימתו סביב סביב.
עמידה על יד השער כל יקלתם
של מנחמים לשאת.
גם נפשי במרחק פרסאות
מן האני של הבוכה. גזרה היא.

יוצר לילות נרוח
הלא נגדה בכי אים זה,
אל תרחק -
אל יצמדו כחיץ
מיליוני שנות אור
בינה ובין איוב.

ראש לא מסורק

מלה אחת
נפצה את כל הפנסים
מלה אחת הפכה
רחוב מואר
ליער חשוף.
המלאך שנגלה אל הנר
בא אל היער הנורא
בא אל סוף העולם
לגעת בידה.
אך היא נמלטה מן המלאך
כמו ממקסם שוא
זועקת:
אינך גימם אינך גימם אינך גימם
אל תפתני בסודות של רוח.
מעין רץ לקראתה
בנצנוצי מים
עם ענפים ועלים,
אך היא
רטבה כלה
בקתה:
אבוי לנפשי
שוב תעתועים.
אחות קטנה
ראש לא מסרק
אל תברחי מצליל המלאכים,
תניף מציאות הומה
בשרך איננו משל,
והאיש האדמוני
ידיד השמש
יודע שאת רוח
יודע שאת עץ פרי.

*

לא ארחף בחלל
משלחת רסן
פן יבלע עינו
את הפס הדמיק שבלבי
שמפריד בין טוב לרע.
אין לי קיום
בלי הברקים והקולות
ששמעתי בסיני.